

Σύνοδος κορυφής NATO: Συμπλέοντας με τον στρατηγικό οπορτουניσμό της Τουρκίας

Εν τω μεταξύ η Ελλάδα πληρώνει τοις μετρητοίς και πληρώνεται επί πιστώσει.

Δρ. Χρήστος Ζιώγας, Αρθρογράφος

Επίκουρος Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών Παν/μιου Αιγαίου και εντεταλμένος Λέκτορας στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων

10 Ιουλίου 2024 Σύνοδος του NATO στην Ουάσιγκτον. Ο Αμερικανός πρόεδρος Τζο Μπάιντεν (αριστερά) υποδέχεται μαζί με τον ΓΓ του NATO τον Τούρκο πρόεδρο Ρ.Τ.Ερντογάν
VIA ASSOCIATED PRESS

Η πρόσφατη σύνοδος κορυφής της [Ατλαντικής Συμμαχίας στην Ουάσιγκτον](#) επιβεβαίωσε την ευθυγράμμισή της με τις βασικές στρατηγικές επιλογές της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής και εν γένει του αγγλοσαξονικού κόσμου· αυτές είχαν ήδη αποτυπωθεί και στην προηγούμενη [Διάσκεψη κορυφής στο Βίλνιους](#) της Λιθουανίας το 2023. Ακροθιγώς, η σταδιακή εμπλοκή του NATO στην Ασία προφανώς εξυπηρετεί κατά προτεραιότητα τους στρατηγικούς στόχους των Ηνωμένων Πολιτειών.

Δευτερευόντως αλλά επίσης σημαντικό ζήτημα προέκυψε από την παρουσία και τις δηλώσεις της τουρκικής αντιπροσωπίας, η οποία για μία ακόμη φορά **κατέδειξε τον προσχηματικό πλέον χαρακτήρα της σύμπλευσης της Τουρκίας με τη Δύση.**

Η Τουρκία φαίνεται να τηρεί στάση αναμονής σχετικά με τον νέο στρατηγικό της προσανατολισμό και η οποία σχετίζεται κατ' ελάχιστον με τρία ζητήματα:

α) Πώς θα εξελιχθούν αλλά και τί θα γίνει μετά τις αμερικανικές προεδρικές εκλογές,

β) Πώς θα εξελιχθεί ο Πόλεμος στην Ουκρανία και τη Γάζα, και συναφώς

γ) Πώς θα εξελιχθούν οι ευρω-ατλαντικές σχέσεις και πως θα διαχειριστεί η ΕΕ τα απορρέοντα στρατηγικά της ζητήματα.

Η στάση στρατηγικής αναμονής εκ μέρους της Τουρκίας αποσκοπεί, λαμβάνοντας το ελάχιστο δυνατόν στρατηγικό ρίσκο, στο μεγαλύτερο δυνατόν όφελος σε κάθε πιθανή εξέλιξη σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Προσβλέπει-προσδοκεί σε μία λιγότερο ενεργή και παρεμβατική αμερικανική εξωτερική πολιτική με σκοπό να αναλάβει συν τω χρόνω η ίδια έναν ενεργότερο ρόλο στην περιοχή. Παράλληλα, **απεύχεται την στρατηγική αυτονόμηση της ΕΕ**, ενώ στην απευκταία περίπτωση που δρομολογηθεί απόφαση της Ένωσης να ενισχύσει τις αμυντικές της ικανότητες η Άγκυρα επιθυμεί να έναν ενεργό ρόλο στην όλη διαδικασία.

Οι τουρκικές θέσεις σχετικά με τους εξελισσόμενους πολέμους στην Ουκρανία και τη Γάζα επιβεβαιώνουν τόσο τον προσχηματική συμπόρευση με τη δυτική συμμαχία, όσο και την προσπάθεια της Τουρκίας να επωφεληθεί στην μετά το πέρας των συγκρούσεων περίοδο, ή την ενσωμάτωση τους ως μη-διευθετημένα ζητήματα της διεθνούς κανονικότητας. Η Τουρκία δεν άσκησε veto στις αποφάσεις της Συμμαχίας, διατύπωσε όμως ξεκάθαρα τις αντιρρήσεις της και τις σαφώς διακριτές θέσεις της. Οι [δηλώσεις του Τούρκου προέδρου](#) στο πλαίσιο της Συνόδου κορυφής του NATO για τον πόλεμο στην Γάζα είναι ενδεικτικές.

Συναφώς, **η Τουρκία επιδιώκει να οικοδομήσει τις διμερείς της σχέσεις με τη Ρωσία** ανεξαρτήτως του Πολέμου στην Ουκρανία και των δυτικών αποφάσεων. Μπορεί ο Ερντογάν να μην επιθυμεί μια ολοκληρωτική ρωσική επικράτηση στην Ουκρανία, διότι μια τέτοια εξέλιξη θα περιορίζε τα διαπραγματευτικά του εργαλεία έναντι της Ρωσίας, αλλά παράλληλα δήλωσε ευθαρσώς ότι η Τουρκία στοχεύει στην πλήρη [ένταξη στον Οργανισμό της Σαγκάης](#)! Η Τουρκία εξυπηρετείται σαφέστατα αν προκύψει, λόγω διεθνών αλλά και εσωτερικών ζητημάτων, μια εσωστρεφής και με στρατηγικές αποκλίσεις Δύση, ώστε να αναβαθμιστεί στρατηγικά και να καταστεί πιο αναγκαία και λιγότερο ευεπίφορη στις δυτικές αιτιάσεις και δεσμεύσεις.

Όσον αφορά το κυρίαρχο αφήγημα περί του «ακύμαντου βίου» που διάγουν εδώ και δεκαέξι μήνες οι **ελληνοτουρκικές σχέσεις**, αυτό μάλλον εξυπηρετεί πρωτίστως την τουρκική στόχευση –για την προσχηματική σύμπλευσή της με τη Δύση, ωστόσο οι συνθήκες θα επιτρέψουν την περαιτέρω στρατηγική της αυτονόμησης της– παρά την ειλικρινή ελληνική επιθυμία για εξομάλυνσή. **Η τουρκική εξωτερική πολιτική, για να ισορροπήσει εντός του NATO την αναφανδόν υποστήριξη της προς την Χαμάς και την σαφή διαφοροποίηση των διμερών σχέσεών της με τη Ρωσία, έχει αποφασίσει να μειώσει αισθητά την ένταση –όχι τις αναθεωρητικές της στοχοθεσίες– στο πεδίο των ελληνοτουρκικών σχέσεων, ως μέσο διαπραγμάτευσης και εξευμενισμού των Ηνωμένων Πολιτειών και της Δύσης εν γένει.** Η ύφεση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις τροφοδοτείται από την ενδημική ελληνική απαντοχή και τον τουρκικό στρατηγικό οπορτουνισμό. Πόσο πιθανόν είναι όμως να συνεχιστεί η συγκεκριμένη ύφεση μετά το πέρας των συγκρούσεων σε Ουκρανία και Γάζα; Η ελληνική πλευρά epαίρεται και ομνύει διαρκώς ότι βρίσκεται στη σωστή πλευρά της ιστορίας, παρά ταύτα όχι μόνο δεν ενοχλείται από την τουρκική στάση εντός της δυτικής συμμαχίας –πολλώ δε μάλλον ούτε σκέφτεται να της δημιουργήσει πρόβλημα– αλλά την επιδιαιλεύει σε διμερές επίπεδο και σε κάθε ευκαιρία.

Αντίστοιχα προβλήματα αρχικής στρατηγικής στοχοθεσίας και παραγόμενων αποτελεσμάτων έχει να διαχειριστεί η ελληνική εξωτερική πολιτική και με δυο ακόμη ατλαντικούς συμμάχους της. Η εγχωρία στρατηγική αμφισημία ανάγει σε δυσερμήνευτο το γεγονός ότι η ένταξη της **Αλβανίας** και της **Βορείου Μακεδονίας** στο **NATO**, καθώς και η πολυδιαφημιζόμενη ευρωπαϊκή τους προοπτική, όχι μόνο δεν επέλυσαν τα χρονίζοντα διμερή προβλήματα αλλά επισώρευσαν και νέα. Η εγχωρία «στρατηγική ενσυναίσθηση» οραματίστηκε την ένταξη των γειτονικών κρατών στους δυτικούς θεσμούς ως μέσο επίλυσης των διμερών ζητημάτων, ενώ αυτά –μάλλον σκεπτόμενα πιο πραγματιστικά– ως μια ευμενή αλλαγή του διμερούς καταμερισμού ισχύος.

Αντί η Ελλάδα να επιδιώξει την επίλυση όλων των διμερών ζητημάτων πριν της ένταξη τους στο ΝΑΤΟ, την μετέθεσε στο «ευρωπαϊκό» τους μέλλον δίχως να λάβει απτά ανταλλάγματα. Παρά τη συνεχή παραβίαση του όρου, για την ergas omnes χρήση του ονόματος, που προβλέπει η Συνθήκη των Πρεσπών, από τους δύο κορυφαίους πολιτειακούς παράγοντες της Βορείου Μακεδονίας η ελληνική αντίδραση ακόμη αναζητείται. Συναφώς στο πεδίο των ελληνοαλβανικών σχέσεων, η υπόθεση καταδίκης και φυλάκισης του Φρέντυ Μπελέρη και κυρίως η δυστοκία διασφάλισης των περιουσιακών στοιχείων της ελληνικής μειονότητας δημιουργεί ανάλογους προβληματισμούς. Διαχρονικά, με την εξαίρεση της ένταξης της Κύπρου στην ΕΕ, ως προς τις συμμαχικές της υποχρεώσεις και δικαιώματα **η Ελλάδα αντιστοίχως πληρώνει τοις μετρητοίς και πληρώνεται επί πιστώσει. Ας αναλογιστούμε πώς διαπραγματεύτηκε η Τουρκία την είσοδο της Φιλανδίας και της Σουηδίας στην ατλαντική συμμαχία.**

Η ελληνική κυβέρνηση διατείνεται ότι ασκεί πρωτίστως εξωτερική πολιτική αρχών και σύμφωνη με το διεθνές δίκαιο και δευτερευόντως στη βάση εξυπηρέτησης του εθνικού της συμφέροντος. Η συγκείμενη στάση γίνεται όμως εξόχως προβληματική στη παρούσα διεθνοπολιτική συγκυρία, όπου το ένα μετά το άλλο τα κράτη προτάσσουν τα εθνικά τους συμφέροντα ποικιλοτρόπως και πανταχού. Σ' αυτή την περίπτωση οι αξίες σχετικοποιούνται κι όσοι βασίζονται ή επικαλούνται μόνο αυτές εισπράττουν το αντίτιμο που οι εν λόγω έχουν στη διεθνή πολιτική και συγκαιρινά πολύ κάτω από την ονομαστική τους τιμή.